

LAUSUNTO
13.11.2014

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
Kirjaamo

Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta., OKM096:00/2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Sievin kunnalla on voimassaoleva lukiokoulutuksen järjestämislupa. Sievin kunta toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Lakiesityksessä ei ole minkäänlaisia objektiivisia kriteereitä, minkä pohjalta päätökset lukio-opetuksen järjestämisluvista tehdään. Aikataulu uudistukselle on liian tiukka. Lakiesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle joulukuun alussa, toimiluvan edellytyksiä tarkentavasta asetuksesta ei vielä ole annettu mitään tietoa. Käytettävissä olevan tiedon perusteella on hyvin haastavaa lähteä valmistelemaan yhteistyötä ja toimiluvan hakemista.

Uudistuksen tavoitteeksi on asetettu lukiokoulutuksen järjestäjäverkon tiivistäminen ja sitä kautta saatavat taloudelliset säästöt ja opetuksen laadun parantaminen. Opetusministerin julkisuudessa esittämät arviot järjestäjäverkon tiivistämisen myötä hallinnosta saatavista säästöistä ovat epärealistisia. Useimmiten suhteessa eniten hallintoa on isoissa, usean toimipisteen yksiköissä, joissa tarvitaan moniportainen hallinto. Sen sijaan nykyisen kaltainen pienten lukiodien tiivis yhteistyö perusopetuksen kanssa pienentää parhaimmillaan sekä perusopetuksen että lukion hallinnon oppilaskohtaisia kustannuksia.

Usean lukio-opetusta antavan toimipisteen yhteisten opettajien käyttö tulee erityisesti maaseudulla olemaan tehotonta, koska pitkät välimatkat toimipisteiden välillä rajoittavat kesken päivän tapahtuvia siirtymisiä. Uhkana on, että joidenkin oppiaineiden viikon opetustunnit joudutaan pienissä toimipisteissä kasaamaan 1-2 päivälle, jolloin opetus tapahtuu liian suurina kokonaisuuksina, mikä uudistuksen tavoitteiden vastaisesti heikentää oppimisen edellytyksiä ja sitä myötä alentaa opetuksen laatua ja vaikuttavuutta.

Pienempien paikkakuntien lukion ja yläkoulujen välisellä yhteistyöllä on suuri merkitys mm. pätevien aineenopettajien saamisessa. Esimerkiksi Sievissä ennen lukion käynnistymistä vuonna 1990 merkittävä osa yläasteen opettajista oli epäpäteviä ja lisäksi lukioon hakeutumisprosentti ja kunnan koulutustaso olivat hyvin alhaisia. Lukion vakiintumisen myötä lähes kaikkiin virkoihin on saatu muodostettua sellainen aineyhdistelmä, että niihin on saatu pätevät opettajat. Lukioon hakeutumisprosentti on noussut samaan aikaan kun valtakunnallisesti lukioon hakeutuneiden osuus on laskenut.

Uudistuksessa on unohdettu nuorisotakuun tavoitteet. Kauemmaksi karkaavat oppilaitokset, suuret koulutehtaat, joissa eniten tukea kaipaavat yksilöt hukkuvat helposti massaan tai pienissä sivutoimipisteissä merkittävästi lisääntyvä kasvoton video-opetus, ylisuuret ryhmät, jne. lisäävät syrjäytymisriskiä. Ihmisistä havainnoidaan enemmän suoritteita, ei ihmistä kokonaisuudessaan.

Monissa etenkin pienemmissä lukioissa on tehty kustannustehokkaasti ja menestyksekkäästi syrjäytymistä ehkäisevää työtä vuosikausia. Sievin lukiossa on jo vuosia integroitu koulupudokkaita muiden nuorten joukkoon ilman leimautumisen pelkoa. Nuoret voivat olla esimerkiksi ilman opiskelupaikkaa jääneitä peruskoulun päättäneitä tai etsivän nuorisotyön löytämiä nuoria. Nuorille tehdään HOPS, jossa valmennetaan hakeutumaan seuraavaan opiskelupaikkaan, työharjoitteluun tai valmennetaan myös lukio-opiskeluun. Etsivän nuorisotyön ja eri oppilaitosten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Nuori pyritään saamaan mahdollisimman pian ”pois tietokoneen ja sängyn piiristä muiden ihmisten pariin”. Toiminta on kustannustehokasta, se tehdään hyvin vähillä lisäresursseina lukion opiskelijahuoltotyön kautta. Tällaisella työllä on erityinen merkitys paikkakunnalla, jossa ei ole kymppiluokkaa. Kaikki eivät myöskään ole valmiita muuttamaan kotoa pois perusopetuksen loputtua. Tällainen toiminta mahdollistaa myös kymppiluokasta eroavan tavan jatko-opiskelupaikkaan valmentautumista varten keskittymällä sellaisiin kursseihin, joista on hyötyä nuorta kiinnostavia jatko-opintoja ajatellen. Lukioomme tulee toistuvasti myös opiskelijoita joistakin isommista lukioista, jossa heillä on jääneet opinnot kesken. Opiskelijoita on saatu tuettua tekemään puuttuvat opinnot loppuun ja siirtymään jatko-opintoihin.

Uudistuksen yhteydessä ei ole juuri käyty keskustelua siitä, ettei monella pienemmällä paikkakunnalla ole toimivaa julkista liikennettä. Pienissä kunnissa lukion toiminta sovitetaan niin, että se tukeutuu perusopetuksen kuljetuksiin. Muihin lukioihin ei ole julkisen liikenteen kulkuyhteyksiä. Lukioverkon harventaminen edellyttäisi kuljetusten järjestämistä, tai pahimmillaan alaikäisten nuorten muuttamista opiskelupaikkakunnalle. Molemmista aiheutuu merkittäviä lisäkustannuksia sekä perheille että yhteiskunnalle. Harvaan asutulla seudulla lukioverkon karsiminen voi lisätä sekä perusopetuksen että lukion oppilaskohtaisia kuljetuskustannuksia ja KELA:n koulumatkatukien tarve lisääntyy. Koulumatkatukikaan ei auta, jos lukiopaikkakunnalle ei ole julkista liikennettä. Muutto toiselle paikkakunnalle on osalle perheitä taloudellinen este, koska lukiolaisen opintotuki on lähes olematon ja se ei huomioi mitenkään esim. useampilapsisia perheitä, jotka joutuvat kustantamaan usean lapsen opiskelun.

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Uudistuksen aikataulu on epärealistinen. Laajemman yhteistyön valmistelu ja toimilupahakemuksen valmistelu vaatii aikaa, eikä toimiluvan myöntämisen kriteereistä ole käytössä riittävästi tietoa. Yhteistyön lisääminen oppilaitosten välillä on sinällään suositeltavaa ja hyvä tavoite.

Opetuksen järjestäjäverkon karsimisella ei Sievin kunnan näkemyksen mukaan tulla saavuttamaan tavoiteltuja hallinnollisia säästöjä, vaan säästöt kohdistetaan toimipisteverkon karsimiseen, jolloin lukiokoulutus tullaan keskittämään suuriin yksiköihin. Tämä heikentää koulutuksen saavutettavuutta ja asettaa harvempaan asuttujen seutujen nuoret vahvasti eriarvoiseen asemaan. Seurauksena voi olla myös pienten paikkakuntien kiihtyvä näivettyminen, kun perheet muuttavat oppilaitosten perässä isommille paikkakunnille.

Usean toimipisteen lukioissa on vaarana sivutoimipisteiden pienempien opetusryhmien lähiopetuksen korvaaminen laajamittaisesti video-opetuksella, jossa oppilaan ja opettajan välinen kommunikaatio on tekniikan kehittymisestä huolimatta vielä varsin rajallista. Tämä voi heikentää opetuksen laatua ja eniten

kärsivät ne oppilaat, jotka tarvitsisivat opettajan henkilökohtaista tukea opinnoissaan. Opettajien käyttöä useassa toimipisteessä rajoittavat maaseutupaikkakuntien väliset pitkät etäisyydet.

Pienten kuntien perusopetuksen taso on vaarassa heikentyä, kun perusopetuksen ja lukion yhteisten aineenopettajien käyttö jatkossa vaikeutuu, jos perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa on eri opetuksen järjestäjä.

Lakiuudistus sotii nuorisotakuun tavoitteita vastaan, koska sen myötä joustava oppilashuolto ja henkilökohtaisten opetussuunnitelmien käyttö syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden tukemiseksi vaikeutuu tai loppuu kokonaan.

Uudistuksesta näyttävät hyötyvän eniten isommat kaupunkipaikkakunnat ja kaupunkiseudut. Suurimpana menettäjänä ovat syrjemmässä asuvat, joiden on jatkossa rahoitettava heti peruskoulun jälkeen asuminen lukiopaikkakunnalla tai käytettävä useita tunteja päivässä bussin odotteluun tai sen kyydissä istumiseen. Samalla lukio-opetuksesta saatavia säästöjä siirtyy KELA:n asumistukiin ja koulumatkatukiin sekä perheiden maksettavaksi lisäten kansalaisten eriarvioisuutta merkittävästi.

Sievissä 12.11.2014

Matti Saarenpää
koulutoimenjohtaja

Risto Särkijärvi
lukion rehtori